

ИЗВЕШТАЈ
О УЧЕШЋУ ДЕЛЕГАЦИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ НА КОНФЕРЕНЦИЈИ
УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА О ПРОМЕНИ КЛИМЕ, ОД 29. НОВЕМБРА ДО 10.
ДЕЦЕМБРА 2010. ГОДИНЕ, КАНКУН, МЕКСИКО

I. Уводне напомене

У периоду од 29. новембра до 10. децембра 2010. године у Канкуну, Мексико, одржана је конференција под званичним називом: „Конференција Уједињених нација о промени климе“ (у даљем тексту: Конференција).

У оквиру ове Конференције, одржано је 16. заседање Конференције земаља чланица Оквирне конвенције УН о промени климе (у даљем тексту: COP), 6. заседање Конференције земаља чланица Кјото протокола (у даљем тексту: COP/MOP), 15. заседање „Ad Hoc“ радне групе за утврђивање наредних обавеза земаља уговорница из Анекса I у оквиру Кјото протокола (у даљем тексту: AWG-KP), 13. заседање „Ad Hoc“ радне групе за акције дугорочне сарадње, у оквиру Конвенције (у даљем тексту: AWG-LCA) и 33. заседање помоћних органа Конвенције: Помоћног органа за науку и технологију (у даљем тексту: SBSTA) и Помоћног органа за имплементацију (у даљем тексту: SBI).

Одржавање дела Конференције на високом нивоу било је планирано за период 7. до 10. децембра 2010. године, али је настављено и 11. децембра због проблема око усаглашавања финалних одлука Коференције. Завршна пленарна седница Конференције почела је са значајним закашњењем и завршена је 11. децембра у јутарњим часовима, усвајањем „Договора из Канкуна“ („Cancun Agreements“).

„Договор из Канкуна“ садржи низ одлука у области адаптације, митигације, трансфера технологија, јачања капацитета и финансирања, при чему је значајан напредак постигнут по питању финансирања, трансфера технологије и адаптације.

Најчешћа оцена поменутог договора је да представља добар основ за усвајање правно обавезујућег документа на међународном нивоу који би „наследио“ важећи Кјото протокол, на следећој Конференцији која ће бити одржана у децембру 2011. године.

Рад Конференције одвијао се у пленарним седницама, састанцима контакт група и „Ad Hoc“ радних група и неформалним заседањима.

На Конференцији је учествовало преко 12 000 учесника укључујући 5 200 представника државних делегација земаља чланица, 5 400 представника организација УН и других међународних и невладиних организација и 1 270 акредитованих представника медија.

За учешће на Конференцији предложени су:

- за шефа делегације:

Др Оливер Дулић, министар животне средине и просторног планирања;

- за заменика шефа делегације:

Бојан Ђурић, државни секретар у Министарству животне средине и просторног планирања;

Међутим, због неочекиваних обавеза у вези са Упитником за стицање статуса државе кандидата за чланство у Европској унији, достављеног Републици Србији непосредно пред почетак Конференције, учешће шефа и заменика шефа делегације је отказано. Улогу шефа делегације током Конференције преузео је Помоћник министра животне средине и просторног планирања, Небојша Покимица.

С обзиром на претходно на Конференцији је учествовала делегација Републике Србије:

- шеф делегације:

Небојша Покимица, помоћник министра животне средине и просторног планирања, координатор за реализацију Конвенције и Кјото протокола у Републици Србији;

- чланови делегације:

1) Александар Весић, помоћник министра животне средине и просторног планирања;

2) Јелена Поповић, помоћник министра економије и регионалног развоја;

3) Милан Дацић, директор Републичког хидрометеоролошког завода;

4) Мирослав Спасојевић, начелник Одељења, Министарство рударства и енергетике;

5) Данијела Божанић, шеф Одсека, Министарство животне средине и просторног планирања;

6) Снежана Матић, шеф Одсека, Министарство економије и регионалног развоја;

7) Зоран Сретић, руководилац Групе, Канцеларија за европске интеграције;

8) Сандра Лазић, саветник, Министарство животне средине и просторног планирања;

9) Михаило Гаврић, директор Сектора за заштиту животне средине у Дирекцији за стратегије и инвестиције, ЈП „Електропривреда Србије”

II. Ток преговора

У складу са процедурама, рад Конференције започет је, 29. новембра, пленарним заседањима СОР и СОР/МОР и настављен пленарним заседањима „Ad Hoc” радних група. Због великог броја питања пленарно заседање СОР/МОР настављено је и 1. децембра. Пленарна заседања помоћних органа одржана су 30. новембра.

Значајно је да је поред пленарних заседања током Конференције одржано више неформалних састанака СОР и СОР/МОР како би се утврдио напредак постигнут кроз рад контакт и неформалних радних група, али и у циљу транспарентности процеса у целини.

Током пленарног заседања, како индустријски развијене, тако и земље у развоју позвале се на усвајање избалансираног сета одлука у Канкуну. Исказани су различити ставови о садржају самог сета одлука, при чему су све земље заступале став да овај сет одлука треба да укључи питања која се односе на митигацију, адаптацију, финансирање, трансфер технологија и шумарство, односно повећање емисија услед крчења и деградације шума у земљама у развоју, укључујући конзервацију, одрживо управљање и повећање понора из шума (REDD+), као и мониторинг, извештавање и верификацију (MRV) и међународне консултације и анализе (ICA).

Оно што је било очигледно током пленарних заседања је да одређени број индустријски развијених земаља и даље није спреман на преузимање квантификованих обавеза или бар на преузимање оваквих обавеза уколико све „највеће економије“ не преузму одговарајуће обавезе. Овакав став директно су поновиле земље чланице тзв. “UMBRELLA” преговарачке групе (Аустралија, Јапан, Русија, САД, и друге).

Рад COP и COP/MOP након пленарних заседања настављен је кроз рад контакт група и неформална заседања по одређеним питањима.

Питање адаптације разматрано је полазећи од нацрта одлуке припремљене од стране Одбора Адаптационог фонда, а пре свега предлога ревизије организације самог Фонда и улоге Светске банке, као повереника. Највећа неслагања јавила су се у вези са предлогом да се Светској Банци продужи мандат повереника до COP19 и COP/MOP9. Велики број земаља у развоју изнео је неслагање с овим предлогом, јер он прејудуцира ревизију самог Фонда предложеног за следећу годину. председавајући контакт групе навео је да је овакав предлог настао услед настојања да се обезбеди континуитет у обезбеђивању финансијске помоћи из Фонда.

У области механизма чистог развоја (у даљем тексту: CDM), између осталог, разматрана су питања која се односе на стандардизовани основни сценарио, побољшања програмског CDM, значај и улогу националних тела за одобрење пројеката механизма чистог развоја, као и могућностима за укључивање нових технологија у CDM (прикупљање и складиштење угљеника и нуклеарна енергија) и слично.

Дискусија у области финансирања заснивала се, превасходно, на питањима успостављања, модалитетима обезбеђивања и пораста расположивих средстава у фондовима за акције у земљама у развоју.

Разматрања у области развоја и трансфера технологија, приоритетно су се односила на следећа питања: повезивања технолошких и финансијских механизма; везе између Технолошког извршног комитета (ТЕС) и Климатског технолошког центра и мреже сарађујућих организација (СТСН) и права на интелектуалну својину.

Након пленарних заседања „Ad Hoc” радних група, њихов рад настављен је у оквиру група организованих по одређеним питањима из надлежности сваке од „Ad Hoc” групе. Након представљања текста председавајућег, рад AWG-KP настављен је кроз рад 4 неформалних група по одређеним питањима (амандман на Кјото протокол; коришћење земљишта, промена коришћења земљишта и шумарство; флексибилни механизми и методолошка питања; потенцијалне последице).

Рад AWG-KP по питању флексибилних механизма започет је дискусијом о укључивању технологије прикупљања и складиштења угљеника (Carbon Capture and Storage - CCS), али и нуклеарне енергије, у механизам чистог развоја. Значајно је да су на укључивању CCS у механизам чистог развоја, превасходно, инсистирале земље произвођачи нафте, позивајући се на потенцијал ове технологије за ублажавање климатских промена. С друге стране велики број земаља је изразио забринутост овом могућношћу и нагласио да закључци по овом питању морају бити конзистентни закључцима рада SBSTA.

Дискусија по питању „бројева”, односно избора базне године, обавезујућег периода и квантификованих обавеза, започета је разматрањем ставова по питању базне године. Наглашена је потреба и могућност изражавања квантификованих обавеза у односу на референтну годину, изабрану у складу са потребама држава, али њихово представљање у новом правно обавезујућем документу у односу на једствену базу годину. По питању дужине обавезујућег периода разматран је петогодишњи и осмогодишњи период. Дискусија по питању додељених емиисионих јединица (Assigned

Amount Unit - AAU) укључила је разматрање три опције: намењање постојећих одредби, укидање могућности преношења и дозвољавање преношења вишка додељених емисионих јединица у други обавезујући период.

Рад AWG-LCA настављен је кроз 4 групе за припрему текста по питању: заједничке визије; адаптације; митигације и финансирања, технологија и јачања капацитета.

У оквиру неформалних консултација по питању заједничке визије дискусија се, преваходно, заснивала на тексту који је произашао као резултат састанка AWG-LCA одржаног у новембру 2010. године, у Тјанђину, НР Кина. Велики број држава нагласио је неопходност постизања усаглашености овог текста са текстовима по осталим питањима, као и потребу укључивања дугорочних циљева смањења емисија и периода ревизије истих у сам текст. Највећи број индустријски развијених земаља противио се постојању термина „историјска одговорност“ и „заузетост атмосферски простор“ (што подразумева да индустријски развијене земље могу у будућности да ослобађају веома ограничене количине гасова са ефектом стаклене баште у атмосферу) у тексту.

Разматрање питања митигације започето је дискусијом око избора текста на коме ће се даље радити, да ли наставак рада фокусирати на тексту који је настао као резултат рада на последњем састанку AWG-LCA или новом тексту. Договорено је да председавајући припреми, полазећи од текста припремљеног у Тјанђину, НР Кина, и базирано на дискусији који елементи треба да буду укључени у нови текст који ће бити даље разматран током Конференције. Током разматрања ново припремљеног текста поновљени су ставови појединих земаља да се термин обавезе смањења замени термином циљеви смањења емисија. Поред тога, значајно је да је већи број земаља у развоју става да је добровољно подношење националних акција митигације од значаја за утврђивање глобалног смањења емисија, док се само мањи број земаља противио истим.

Према дневном реду, током пленарног заседања SBI дискутовано је о 13 питања, укључујући она која се односе на финансијске механизме (пре свега рад ГЕФ-а), развој и трансфер технологија, националне комуникације и друго.

Значајно је указати да је на пленарном заседању SBI, током разматрања питања националних комуникација држава у статусу не-Анекс I, председавајући информисао да је међу недавно поднешеним националним комуникацијама и Прва национална комуникација односно Први извештај Републике Србије према Оквирној конвенцији УН о промени климе.

Из дискусије у оквиру SBI значајно је издвојити да је највећи број земаља у развоју истицао проблем недовољне расположивости финансијских средстава, пре свега, за адаптацију; неадекватне техничке и финансијске помоћи за припрему националних комуникација, тражећи директан приступ средствима за припрему ових докумената, као и потребу ефикаснијег развоја технологија и, нарочито, њиховог трансфера у земље у развоју. Међутим, индустријски развијене земље потенцирале су значај промена у структури финансирања у оквиру ГЕФ, с обзиром да су за област климатских промена у овом Фонду предвиђена до сада највећа финансијска средства.

Закључци усвојени од стране SBI и припремљени за усвајање од стране Конференције укључили су захтеве да ГЕФ, у сарадњи са имплементационим агенцијама, настави са поједностављењем процедура за обезбеђивање финансијских средстава, како би земље не-Анекс I чланице могле да испуне своје обавезе у складу са захтевима Конвенције. Такође, упућен је захтев ГЕФ-у да заврши процедуре за директан приступ финансијским средствима од стране држава. Поред средстава која се

обезбеђују за саму припрему националних комуникација ГЕФ би требало да успостави механизме техничке помоћи обезбеђивањем додатних финансијских средства, за припрему националних комуникација, као и да помогне не-Анекс I државама у формулисању пројектних предлога идентификованих у националним комуникацијама.

Значајно је и да је наглашена потреба подношења предлога пројеката за израду наредних националних комуникација за финасирање пре завршетка текуће националне комуникација, а у циљу обезбеђивања континуитета процеса.

У зависности од расположивости финансијских средстава, планирано је да се током 2011. године одржи семинар у организацији Консултативне групе експерата (Consultative Group of Experts - CGE) са циљем разматрања могућности за ревизију смерница за припрему националних комуникација не-Анекс I држава и, најмање, два регионална тренинг семинара у циљу размене информација о искуствима у припреми националних комуникација.

По питању емисија индустријски развијених земаља SBI је примио к знању извештај о националним инвентарима. Укупне емисије Анекс I држава, не узимајући у обзир поноре (коришћење земљишта, промене коришћења земљишта и шумарство - LULUCF), у периоду од 1990 до 2008, смањене су за 6,1 %, а укључујући LULUCF за 10,4%. У Анекс I државама, које представљају економије у транзицији, емисије ГХГ су смањене за 36,8% без, односно 48,5% укључујући LULUCF. Истакнуто је да две Анекс I државе нису поднеле пету националну комуникацију и да је рок за подношење шесте националне комуникације 1. јануар 2014. године, као и да је поштовање рокова о подношењу националних комуникација и инвентара ГХГ од великог значаја за утврђивање испуњења основног циља Конвенције.

Са аспекта адаптације, истакнута је важност укључивања већег броја заинтересованих страна у процес планирања, припреме и спровођења мера адаптације. Такође, наглашена је неопходност унапређења доступности информација о постојећим фондовима и процедурама за добијање финансијских средстава за спровођење акција за адаптацију. Земље у развоју и међународне организације позване су да уложе напоре за даље унапређење разумевања питања адаптације код доносиоца одлука, пре свега разумевања трошкова и добити, као и значаја интегрисања питања адаптације у релевантне секторске политике. Такође, SBI је захтевао од Секретаријата да организује семинар који би допринео размени информација о међународном, регионалном и националном искуству у области идентификације изазова и проблема у управљању ризицима.

На заседањима SBSTA разматрана су, између осталог, питања развоја и трансфера технологија. Наглашен је значај коришћења UNDP смерница: „Обезбеђивање процене потреба технологија у области климатских промена” (“Conducting Technology Needs Assessment for Climate Change”) за идентификовање потребних технологија у области адаптације и митигације. Наглашена је потреба за организовањем семинара у циљу подизања знања о могућностима трансфера и припрему пројеката у вези са трансфером технологија за финасирање и договорено је организовање семинара, почетком 2011. године, у вези са добром праксом у спровођењу процене технолошких потреба.

По питању адаптације, односно имплементације Најроби програма рада, истакнуто је постојање значајног напретка, а посебно по питању размене информација о адаптацији, сарадњи између држава чланица и партнерских организација, као и преношењу знања. Такође, наглашена је потреба улагања додатних напора свих држава у циљу побољшања разумевања процене утицаја, погођености и прилагођавања на измењене климатске услове.

По питању Механизма чистог развоја највећа пажња била је посвећена разматрању начина и могућности за дефинисање стандардизованог основног сценарија за одређене типове пројеката. Утврђена је потреба да CDM Извршни одбор помогне у процењивању стандардизованог основног сценарија најмање развијеним и земљама са мање од 10 регистрованих CDM пројеката.

Завршна пленарна заседања Помоћних органа одржана су 4. децембра, у касним вечерњим сатима усвајањем преко 20 закључака по разним питањима, укључујући финансијске механизме, припреме за међународне састанке, као и велики број методолошких питања.

III. Резултати Конференције

Завршна пленарна заседања COP и COP/MOP одржана су у јутарњим сатима 11. децембра, што значи да је и Конференција завршена дан касније у односу на планирани датум завршетка. Конференција је завршена усвајањем тзв. „Договора из Канкуна“, који укључује COP и COP/MOP одлуке по питању адаптације, REDD+, трансфера технологија, митигације и финансирања.

Договор из Канкуна, између осталих, обухвата COP „Одлуку о дугорочним заједничким акцијама“ која указује на неопходност: дефинисања заједничке визија дугорочне сарадње; побољшања сарадње по питању адаптације и митигације, финансирања, трансфера технологија и капацитета и самим тим и потребу наставка рада AWG-LCA.

Кроз ову одлуку успоставља се Канкуншки оквир за адаптацију и позивају се државе чланице да побољшају мере адаптације у складу са истим, кроз: планирање и имплементацију акција адаптације идентификованих кроз националне планове адаптације; процене утицаја, рањивости и адаптације; јачање институционалних капацитета; развој и трансфер технологије и унапређење приступа подацима у вези са климом.

Одлуком се успоставља и Комитет за адаптацију у циљу промовисања ефикасних акција адаптације. Улога овог Комитета је да обезбеђује техничку подршку, доприноси размени информација о добрим праксама; промовише синергију и ефикасније учешће организација, центара и мрежа сарађујућих организација и помаже кроз припрему препорука будућих акција.

У циљу операционализације овог Комитета чланице су позване да поднесу Секретаријату Конвенције, до 21. фебруара 2011. године, предлоге за структуру, модалитете и процедуре рада, који ће бити разматрани на COP 17.

Одлуком су позване државе чланице да наставе да кроз постојеће процесе (националне комуникације на првом месту) достављају информације о оствареној помоћи, предузетим активностима, постигнутом напретку, стеченим наученим искуствима и изазовима и проблемима у спровођењу акција адаптације.

По питању националних обавеза и акција митигације индустријски развијених земаља наглашена је потреба за значајнијим смањењем емисија ГХГ у складу са принципом заједничке и диференциране одговорности, одговарајућим могућностима и историјском одговорношћу сваке од државе. Наглашена је потреба: побољшања у извештавању о постигнутом напретку у смањењу емисија и обезбеђеној финансијској и подршци у јачању капацитета за земље у развоју, кроз националне комуникације; успостављања бољих основа за процену емисија; утврђивања ефикасног процеса за

процену и квантификацију обавеза смањења емисија на међународном нивоу у оквиру SBI.

Договор из Канкуна у делу који се односи на обавезе Анекс 1 држава дефинише неопходност наставка преговора и утврђивања квантификованих обавеза смањења емисија како би се обезбедио континуитет између обавезујућих периода. Од значаја је да је постигнута је сагласност око базне године за следећи обавезујући период, односно да ће базна година за обавезујући период који ће наследити Кјото период бити 1990. година.

Договорено је да ће земље у развоју предузмати Национално акције митигације примерене њиховим могућностима (“Nationally Appropriate Mitigation Actions” – у даљем тексту: NAMA) у циљу смањења емисија на националном нивоу у односу на основни сценарио („business-as-usual”) до 2020. године. При чему, ће финансијска средства за припрему и спровођење NAMA бити обезбеђена од стране развијених земаља. Утврђена је потреба успостављања Регистра NAMA, који ће одржавати Секретаријат, у циљу праћења и евалуације обезбеђене и потребне међународне финансијске, технолошке и помоћи у јачању капацитета. Посебан део Регистра садржаће информације о националним NAMA. Поред тога, у посебном делу Регистра Секретаријат ће смештати информације о већ достављеним, накнадно добровољно достављеним NAMA и акцијама митигације које се спроводе уз међународну финансијску помоћ. NAMA које се реализују уз међународну помоћ биће предмет међународне и домаће оцене могућности мерљивости постигнутих резултата, њихове доступности за потребе извештавања и верификације резултата (Measurable, Reportable, Verifiable-MRV), а у складу са упутством које ће бити припремљено.

Међународне консултације и анализа (ICA) двогодишњих извештаја биће спроведена под SBI, а у циљу повећања транспарентности акција и резултата митигације, и укључиће информације о акцијама митигације, инвентарима, напретку у спровођењу и информације о домаћем MRV и добијеној помоћи.

Од Секретаријата је захтевано да организује семинаре у циљу разумевања различитости поднетих акција митигације, са посебним освртом на услове и потребе за спровођење ових акција.

Део Договора из Канкуна који се односи на технологије наглашава потребу развоја и трансфера технологија за ефикасну реализацију акција митигације и адаптације, али и да технолошке потребе морају бити засноване на националним потребама. Одлуком је осниван Климатски технолошки центар и мрежа сарађујућих институција (CTCN) који има улогу у пружању увида у технолошке потребе, припреми препорука за акције које ће допринети промоцији трансфера технологија, унапређењу сарадње међу државама, али и истраживачким институцијама, а кроз сарадњу са националним, регионалним и међународним технолошким центрима и другим релевантним институцијама. CTCN ће имати улогу у организацији обука и обезбеђивању помоћи земљама у развоју у циљу ефикасније идентификације технолошких потреба и могућности, јачању партнерства између приватног и друштвеног сектора.

CTCN заједно са успостављеним Технолошким извршним комитетом представљају Механизам за технологије, који би требало да буде оперативан од 2012. године.

По питању финансирања, направљен је и најзначајнији напредак успостављањем Зеленог климатског фонда. Зелени климатски фонд ће бити оперативно тело у оквиру финансијског механизма Конвенције и одговоран COP-у под чијим упутствима ће и

функционисати како би били подржани пројекти, програми и друге активности у земљама у развоју. Зеленим климатским фондом управљаће Одбор од 24 члана, у ком ће подједнако бити заступљени представници развијених и земаља у развоју. Светска банка ће бити привремени повереник Зеленог климатског фонда. Истовремено, развијене земље позване су да до маја 2011, 2012 и 2013. године подносе Секретаријату информације о обезбеђеним средствима за финансирање у краткорочном и дугорочном периоду.

IV. Део Конференције на високом нивоу

Одржавање дела Конференције на високом нивоу било је предвиђено за период 07. до 10. децембар, али је због продужетка Конференције овај део Конференције завршен 11. децембра 2010. године. Током овог дела Конференције, извршни секретар Конвенције, генерални секретар Уједињених нација, председници држава или влада, министри и други високи званичници обратили су се присутним делегатима износећи своје политичке ставове у вези са решавањем проблема промене климе, реализације обавеза у вези са Конвенцијом и Кјото протоколом, као и текућим преговорима у вези са продужетком Кјото протокола, адаптацијом, митигацијом, и трансфером финансијских средстава и технологија.

Извршни секретар Конвенције, Кристина Фигуерес нагласила је да су преговори у „кључној фази“ и позвала државе чланице да ставе своје краткорочне интересе са стране са циљем враћања процеса на прави пут. Генерални секретар УН Бан Ки Мун изразио је забринутост због стања преговарачког процеса након вишегодишњих преговора и нагласио да, иако се у Канкуну не може очекивати постизање коначног договора по свим питањима, постизање напретка је неопходно.

На затварању Конференције након усвајања „Договора из Канкуна“, председник Мексика нагласио је да се главна достигнућа Конференције односе на постигнут заједнички циљ ограничења пораста температуре до 2°C; договор о успостављању СТЦН; краткорочном и дугорочном финансирању, укључујући успостављање Зеленог климатског фонда и усвајање одлука о REDD+ .

Са аспекта учешћа високих представника Влада значајно је поменути и да су током дела Конференције на високом нивоу парови министара из развијених и земаља у развоју председавали бројним групама у оквиру којих су се водили преговори по различитим питањима, а како би обезбедили политичку подршку и легитимитет постигнутим договорима.

V. Активности делегације Републике Србије током Конференције

С обзиром да су се званична заседања, различити састанци неформалних и регионалних УН група, као и пратећи догађаји одвијали истовремено, чланови делегације Републике Србије учествовали су на сегментима који су од националног значаја, а потом од значаја за рад институција које су представљали.

Значајно је да је на пленарном заседању SBI током разматрања питања националних комуникација држава у статусу не-Анекс I наведено да је међу недавно поднешеним националним комуникацијама и Прва национална комуникација односно Први извештај Републике Србије према Оквирној конвенцији УН о промени климе и да је прошла без примедби. У контакту са представницима SBI напоменуто је да постоји могућност представљања овог документа, на захтев Републике Србије, на заседању SBI које ће бити одржано у јуну 2011. године у Бону, Немачка.

Посебно треба нагласити да је први пут од ступања на снагу Конвенције за Републику Србију, Министарство животне средине и просторног планирања у име Републике Србије организовало пратећи догађај на Конференцији држава чланица. Пратећи догађај организован је у сарадњи и уз финансијску подршку Јапанске агенције за међународну сарадњу (ЈСА). На пратећем догађају под називом: „Значај НАМА и МРВ“ представљен је пројекат, који је припремило и координира Министарство животне средине и просторног планирања, за израду НАМА у области енергетске ефикасности у Републици Србији. Поменути пројекат одобрен је и финансијски подржан од стране ЈСА. Поред презентација представника Министарства животне средине и просторног планирања и Министарства рударства и енергетике учествовали су, као предавачи, и високи представници ЈСА, као и представник ЈП „Електропривреде Србије“ у улози медијатора целог догађаја.

С обзиром да је ово први догађај овог типа који је организовала Република Србија исти је побудио значајну пажњу учесника Конференције, тако да је, преко очекивања, представљању пројекта присуствовало више од 200 учесника Конференције. Значајно је да је пројекат представљен на овом догађају други одобрени пројекат овог типа у свету, чиме се додатно потврђује успешност рада Министарство животне средине и просторног планирања у области климатских промена.

Делегација Р. Србије учествовала је на састанцима Источно европске групе, као и на састанку који је иницирала Европска комисија (у даљем тексту: ЕК), за државе кандидате и потенцијалне кандидате за чланство у ЕУ. На састанку са представницима ЕК представници делегације из Министарства рударства и енергетике и ЈП Електропривреда Србије, су на бази консултација које су инициране у Тјенђину, у контакту са представницима преговарачког тима Европске уније нагласила потребу за јачањем капацитета на националном нивоу за спровођење ЕУ Пакета за климу и енергију и посебно за ближе упознавање са импликацијама примене Директиву о трговини емисијама GHG након 2013. године и позвали представнике преговарачког тима да учествују у својству предавача, а у циљу трансфера знања и искустава, на семинару за заинтересоване стране који би био организован у Србији. Овај предлог је у начелу прихваћен.

Национални координатор за Глобални фонд за животну средину, Помоћник министра животне средине и просторног планирања, учествовао је на састанку координатора овог Фонда на коме је разматран рад овог Фонда у предстојећем периоду.

Директор Републичког хидрошког завода и стални представник Републике Србије у Светској метеоролошкој организацији (СМО) обавио је билатералне разговоре са директорима националних хидрометеоролошких служби заинтересованих за сарадњу са Подрегионалним центром за климатске промене за Југоисточну Европу и Генералним секретаром СМО и на позив организатора одржао предавање на пратећем догађају Регионалног центра за животну средину (REC).

У циљу ефикаснијег спровођења Протокола и Конвенције у Републици Србији делегација је остварила контакте и обавила низ консултативних, неформалних, састанака са представницима развијених земаља, земаља у развоју, као и земаља Источно европске групе и региона.

VI. Оцена резултата заседања

Одржавање Конференције у Канкуну било је планирано за период 29. новембар - 10. децембар 2010. године, али је због проблема око усаглашавања финалних одлука Коференција завршена 11. децембра, усвајањем „Договора из Канкуна”.

„Договор из Канкуна” садржи сет одлука које се тичу области адаптације, митигације, трансфера технологија, јачања капацитета и финансирања. У оквиру овог

сета одлука међу најзначајније, по оцени највећег броја учесника Конференције, спада она која се тиче финансирања. Напредак у области финансирања огледа се кроз чињеницу да су индустријски развијене земље потврдиле спремност да у периоду до 2012. године обезбеде 30 милијарди УС долара, а након тога, до 2020. године, 100 милијарди УС долара, годишње. Поред овако, на изглед, значајних финансијских средстава, не може се са сигурношћу тврдит да су она довољна да се обезбеди ефикасна борба против климатских промена. Зато не чуди да су неке земље у развоју предлагале и радикалне мере, тј. да развијени одвајају 6% свог годишњег БНП-а за борбу против климатских промена, а додатних 1%, за обнову шума.

Значајно је да, сходно очекивањима, Конференција у Канкуну није довела до усвајања новог правно обавезујућег документа за период после 2012. године, али је, такође сходно очекивањима, усвојен „сет“ уравнотежених одлука. Значај овог сета одлука је у томе што он омогућава наставак преговарачког процеса и значајно повећава могућност постизања договора око новог и ефикасног правно обавезујућег документа, на Конференцији која ће бити одржана у децембру 2011. године у Дурбану, Јужна Африка.

Упркос чињеници да Конференција у Канкуну није завршена усвајањем новог правно обавезујућег међународног споразума укупан резултат овог скупа се може оценити као позитиван и као корак напред у односу на Конференцију у Копенхагену, одржану у децембру 2010 године, а посебно са аспекта атмосфере у преговарачком процесу.

Томе је, свакако, значајно допринело председавање Мексика и то не само у току, већ и у периоду између две Конференције. председавајућа, министарка иностраних послова Мексика П. Еспиноза, која има велике заслуге за успешно вођење Конференције, је, за разлику од прошлогодишњег састанака у Копенхагену када је „Споразум из Копенхагена“ блокирала мала група земаља, одбацила предлог представника Боливије да се документ не усвоји јер нема подршку једне земље чланице. Тиме је формално спуштена завеса на овај скуп, а председавајућа је доживела, по други пут у последњем дану, спонтане овације, какве се ретко виђају на скуповима овог типа, као захвалност за све што је она, као и тим Мексика учинио пре и у току Конференције.

Усвајање „Договора из Канкуна“ обезбедило је да се дефинисање циљева смањења за индустријски развијене и акција у циљу ограничења емисија ГХГ за земаље у развоју, одвија у оквиру мултилатералног процеса, односно Конвенције. Другим речима, Конференција у Канкуну вратила је поверење у преговарачки процес и мултилатерализам, који је био угрожен начином преговарања у Копенхагену. Канкун је вратио транспарентност процеса и дух заједничког одлучивања, ма како то компликовано било. Није било преговора иза затворених врата, није било „домаћег документа“, који би заменио рад у два радним групама, а процес је био потпуно демократизован кроз институцију редовних извештаја о стању преговарачког процеса. Истовремено, присуство високих званичника је искоришћен да о свим кључним питањима, која су била предмет разматрања „безбројних“ преговарачких група, процес преговора воде „парови“ министара, по један министар из развијених и један министар из земаља у развоју.

Због тога, је закључак већине учесника Конференције да је „Канкун показао свету, као и једни другима, да је обезбедио оно што се од њега и очекивало у овом тренутку, што ће омогућити да се процес настави на свом дугом и вијугавом путу“.

Са аспекта Републике Србије значај Конференције огледа се и у чињеници да је усвојена Прва национална комуникација, односно Први национални извештај Републике Србије према Оквирној конвенцији УН о промени климе, чиме је испуњена једна од основних обавеза према Конвенцији. Усвајање овог Извештаја ствара основу да Република Србија учествује и у другим активностима, како у оквиру саме Конвенције и Кјото протокола, тако и у оквиру различитих иницијатива које могу помоћи подизању технолошког нивоа у оквиру напора на реализацији циљева митигације и адаптације.

Значајно је да је Република Србија, међу првим државама у свету започела реализацију пројекта „Националне акције митигације примерене сопственим могућностима“, који се реализује уз финансијску и техничку подршку Јапана, као и да је организовано успешно и запажено представљање овог пројекта током Конференције.

Такође, треба истаћи да је представник директората ЕУ „Климатска акција“, који је и главни преговарач ЕУ по питањима, везаним за реализацију и наставак Кјото протокола, прихватио да почетком ове године посети Р. Србију и том приликом одржи стручну презентацију у вези са реализацијом ЕУ директиве која се односи на трговину емисијама ГХГ, посебно са освртом на период након 2013. године када ће почети, веома захтевна трећа фаза реализације ове директиве.